

På tågutflykt i Wiens omgivningar

I mitt arbete besöker jag då och då Internationella Atomenergiorganet, IAEA, i Wien. När det finns möjlighet brukar jag använda eventuell fritid till att utforska Wien och Österrike med spårvagn eller tåg. Vid mitt senaste besök, i början av januari i år, var jag kvar över en helg och kunde avsätta en halv lördag åt tågutflykt. En inte oväsentlig del av glädjen med att resa består ju av planering och förberedelser. Det var därför som jag på fredagskvällen med förväntan bredde ut mina kartor på sängen i hotellrummet för att bestämma ett intressant resmål. Av *Verkehrsverbund Ost-Region (VOR)* utmärka *Verkehrslinieplan Wien* framgick att man med regionaltåg och VOR-biljett borde kunde åka upp i de östra utlöparna av alperna, till en plats som heter Kaumberg. Varför inte pröva tänkte jag och skrev upp linjenummer och stationsnamn för att underlätta biljettköp. På lördagen, efter att ha utträttat några ärenden, tog jag tunnelbanan till Meidling för att köpa biljetter.

Jag borde annat ugglor i mossen när jag beställde ”*Einmal Hin- und Zurück nach Kaumberg Markt über Leobersdorf*”. Mannen i luckan såg upp med en förvånad min och sa efter någon tvekan ”*Kaumberg Markt? Jaa, es ist doch möglich*” därefter reste han sig upp och försvann bakom en dörr. Han återkom med en stor bok och efter att ha slagit i den någon minut satte han igång att producera biljetter. Först fick jag en ”vanlig” tågbiljett som gällde för resan dit sedan 6 stycken 2-zons VOR-biljetter för återresan. Mannen i luckan förklarade att det inte fanns någon biljettförsäljning i Kaumberg Markt och ingen konduktör eller biljettförsäljning på tåget heller varför jag skulle stämpla alla mina 2-zons biljetter i Kaumberg inför återresan. OK tänkte jag, underligheter i Österrikes biljetthanteringen är inget nytt för mig. Jag har blivit utskäld flera gånger för att jag köpt biljett på ”fel” station så jag är van.

Med biljettknippet i säkert förvar gick jag upp till perrongen och klockan 14.16 steg jag på ett av regionaltågen mot Wiener Neustadt. Efter en knapp halvtimme var tåget framme i Leobersdorf. Vi var två som steg av. Stationen, med 2 perronger och 5 spår var totalt öde. Den andre avstigande försvann snabbt varefter jag var helt ensam. Varifrån och när gick nu mitt nästa tåg? Jag hittade en tidtabell och började, dock utan framgång, leta efter tåg mot Kaumberg Markt. Det visade sig snart att Kaumberg Markt bara är en mellanstation på tvärbanan mellan huvudlinjerna Wien – Wiener Neustadt och Wien – St Pölten. Det kan man dock inte se på VOR:s i övrigt utmärkta trafikkarta. Nåja, bara det gick några tåg spelade väl detta ingen roll. Gick det några på en lördag? Jodå, 16.20 skulle ett tåg avgå från spår 1. En och en halv timmes väntan, i januari, på en järnvägsstation lika öde som kalahariöknen, är inget vidare. Enligt skyltarna på perrongen skulle det dock finnas ett kafé och toaletter i stationshuset. Bägge lockade. Kaféet var dock stängt och på toaletten hade två A-lagare bosatt sig. ”*Kommen Sie bitte herein*” sa gubbarna och lockade med en halfull vinflaska. Jag drog mig besviken tillbaka till perrongen. Skulle jag ge upp och åka tillbaka till stan? Obeslutsamt vandrade jag fram och åter på perrongen när jag på avstånd hörde mullret av dieslar. In på spår 1 kom ett tvåvagnars motorvagnståg. Ett par passagerare och föraren steg av. Jag frågade om detta var tåget som skulle gå mot Kaumberg Markt 16.20 vilket föraren bekräftade. Han nickade också jakande till svar på min fråga om det gick något tåg tillbaka senare på kvällen som jag kunde ta, om jag nu valde att åka dit. Så försvann han iväg till kaffe och värmen i ”*Dienstraum*” i stationshuset. Tågsättet bestod av två dieselmotorvagnar, littera 5047, inte så olika svenska Y1:or. Lite modernare eftersom de är tillverkade 1989 av Jernbacher Werke AG.

Det var fortfarande 45 minuter kvar till avgång. Jag hade ännu inte bestämt mig för om jag skulle ge upp när några unga grabbar kom upp på perrongen, öppnade dörren till den främre

motorvagnen och klev ombord. Strax kom det flera passagerare som gjorde sammaledes. Det såg varmt och skönt ut därinne så jag steg också ombord, trots att skylten på perrongen angav ”*Nicht einsteigen*”. Jag hade tidigare på dagen köpt en guidebok, ”*Österreich mit dem zug erleben*”, som jag strax försjönk i. Jag kallades tillbaka till nuet när lokföraren steg ombord, startade motorerna, och utan vidare krusiduller körde ut från stationen. Klockan var exakt tjugo minuter över fyra.

Den här linjen är inte elektrifierad och spårläget gör att farten inte kan vara särskilt hög. Det är tätt mellan stationer och hållplatser vilka alla är bemannade med stins/tågklarare. Allt sker manuellt, vissa stationer har linmanövrerade växlar, signaler och vägsydd. Berndorf, som är en lite större ort, har mötesspår och ett riktigt stationshus. Här fick vi tågmöte. När vi anlände kom stinsen ut och gjorde honnör. En stationskarl beordrades, efter att ha fått rätt nyckel, att cykla iväg och lägga om den infartsväxel vi just passerat. Sedan det mötande tåget kommit in på sidospåret cyklade han iväg åt andra hållet och lade om den andra infartsväxeln så att vi kunde fortsätta. Det är inte undra på att linjer som den här är nedläggningshotade, se Lennart Malmstens artikel i TÅG 5/2001. Med all personal måste driftskostnaderna vara astronomiska.

Upp till Kaumberg går järnvägen i en dalgång och följer floden Triesting. På bägge sidor finns flera bergstoppar på runt 1000 meter. Inget av detta fick jag dock se eftersom det redan börjat skymma och när vi kom till Kaumberg Markt var det helmörkt. Inga ljus syntes, fanns det några hus här överhuvudtaget? Vad hade jag gett mig in på? Skulle jag gå av här och kanske tvingas vänta flera timmar på en öde station i kolsvarta natten? Jag kom då att tänka på att tåget ju skulle fortsätta till St Pölten, kanske kunde jag åka med dit och därifrån ta mig vidare tillbaka till Wien? När tåget stannade gick jag fram till föraren, som samtalade med stinsen/ tågklararen och frågade de bägge herrarna om jag skulle kunna fortsätta färden mot St Pölten. Jodå det skulle nog gå bra. Biljett? ”*Kein problem, setzen Sie sich bitte, der zug fährt ab sofort*”. Stinsen gjorde honnör och föraren stängde fönstret varefter vi långsamt rullade vidare i kvällsmörkret.

När vi lämnade Leobersdorf uppskattar jag att tåget hade ett 30-tal passagerare. Efter Kaumberg Markt var jag nästan ensam men vid varje liten station vi stannade vid efter Kaumberg steg fler och fler passagerare på tåget och när vi kom till nästa större station, Traisen, var antalet passagerare åter 25 – 30 personer. Ett 25-tal passagerare en lördagskväll är väl inte så dåligt?

I Wien finns inga biljettspärrar utan man har flygande kontroller av att de resande har rätt färdbevis. Jag har blivit kontrollerad tillräckligt många gånger för att helst inte åka utan biljett. Efter samtalet med föraren funderade jag därför över hur ett biljettköp skulle gå till. Visserligen hade dörren in till föraren en lucka för biljettförsäljning men gardinen hade varit fördragen hela tiden och det fanns ju ingen konduktör. Skulle jag knacka på hos föraren och fråga? När vi kom till Traisen gav jag upp den tanken eftersom ”min” förare blev avbytt. Att för den nye, på knagglig tyska, förklara varför jag, av skäl som skulle kräva många långa svåra ord, for runt på landet utan mål kändes tungt. Blev det kontroll blev jag väl tvungen förklara, tills dess kunde jag ju fundera ut en lämplig historia. Nu blev det ingen kontroll varför mitt samvete nu tyngs av att jag varit fripassagerare och förbrutit mig mot gällande regler. Till mitt försvar kan dock sägas att brottet inte var överlagt utan begånget i hastigt mod.

Klockan 18.25 inkom mitt tåg till centralstationen i St Pölten. Det är en intressant station på huvudlinjen mellan Wien och Linz. Normalspåriga lokalbanor går härifrån både mot norr och söder, bl.a. den jag kom med. En annan nedläggningshotad järnväg, den smalspåriga järnvägen till Mariazell, utgår också från den här stationen. Av tidtabellen framgick att jag bara behövde vänta lite drygt 10 minuter för att kunna ta ett av de många tågen tillbaka mot Wien. So far so good. Frågan var nu om mitt knippe med 2-zons VOR-biljetter gällde härifrån? Vem kunde jag fråga? Här fanns minsann inga tågklarerare eller stinsar, bara två unga grabbar med indianfrisyr och ringar och nitar på de mest omöjliga ställen. Utan karatesparkar eller andra hot svarade de artigt på mina frågor *"Ganz gewiss, entwerten Sie nur die fahrkarten zuerst"*. Självklart, att biljetterna måste stämplas före avfärd fattade till och med jag. När jag validerat mina biljetter kom tåget in och jag steg ombord, hittade en ledig plats och började tänka på det lekamliga, nämligen var jag skulle äta min middag. Konduktörens *"Zugestiegende"* väckte mig ur drömmen om *"Gulashensuppe und ein grosser bier"*. Jag höll fram min pokerhand med biljetter och till min förvåning nickade han nöjt och gick vidare. En dryg halvtimme senare ankom jag till Westbahnhof och ytterligare en halvtimme senare satt jag på min favoritrestaurang med ett immigt glas Warsteiner framför mig och tänkte att det blev just en sådan rolig och givande resa som jag hoppats, trots att jag inte sett särskilt mycket av vad som fanns utanför tågfönstren.